

І.В. Мілаш, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)
Т.С. Мазепа, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)
Л.М. Смокова, ст. викл. (*ХДУХТ, Харків*)

ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Однією з основних передумов, що дозволяє зробити відчутний крок у напрямку підвищення дієвості управління ресурсним потенціалом підприємства, у тому числі в частині обґрунтування рішень, є удосконалення методологічних основ його оцінки.

Розглядаючи оцінку ресурсного потенціалу підприємства, можна виділити шість основних наукових підходів, на які вона спирається: структурно-логічний, програмно-цільовий, нормативний, контрольно-регулюючий, системний і комплексний. Прояв кожного з підходів реалізується через його основні властивості, принципи і визначаються змістом, методологією та етапами проведення оцінки.

Структурно-логічний підхід, що реалізовується в процесі оцінки ресурсного потенціалу, є одним із основних. Структура – будова, розташування, порядок, сукупність встановлених зв'язків, об'єктів, що забезпечують його цілісність і тотожність самому собі, тобто збереження властивостей при різних зовнішніх і внутрішніх вимірах.

До основних властивостей структурно-логічного підходу можна віднести ієрархічність, підлеглисть, морфологічність, збалансованість. Багато що з перелічених властивостей дає основу не лише дослідженням, але й новим галузям знань. Зокрема, формують морфологічний аналіз, що використовується не лише в комплексній оцінці, але й у прогнозуванні, і при розробці управлінських рішень.

Особливо важливою властивістю в процесі оцінки ресурсного потенціалу підприємства є структурна збалансованість. Ця властивість дозволяє здійснювати регулювання фінансово-економічних пропорцій у діяльності господарюючих суб'єктів.

Проблема аналізу диспропорцій назрівала упродовж тривалого періоду. Спроби її вирішення в неявному вигляді простежуються у різних вчених. Зміна структурної збалансованості тісно пов'язана з дослідженням розвитку самої системи, закономірностями її розвитку. При цьому великого значення набуває чинник часу.

Предметом теорії структурної динаміки є дослідження взаємозв'язків між процесами економічного зростання і структурними змінами, що відбуваються в господарській системі. При цьому структурно-динамічний підхід робить наголос на порівняння структур

економічної системи в динаміці, отриманню заходів їх схожості або відмінності, внаслідок чого досліджуються особливості економічного розвитку. Це створює основу порівняльної оцінки.

Реалізація нормативного підходу також тісно стикається зі структурно-логічним і контрольно-регулюючим у частині однієї з властивостей – збалансованості, яка можлива за наявності співмірності в фінансово-економічних процесах господарської діяльності, тобто при встановленні міри, що призводить до утворення норм згідно зі значеннями, і розробки нормативів. Реалізація нормативного підходу здійснюється через прояв властивостей двох інших підходів – контрольно-регулюючого і програмно-цільового: плановість, підпорядкованість, координованість, регульованість, послідовність.

Одним із найбільш складних є системний підхід. Дати визначення поняття «система» досить важко, оскільки воно відображає абстрактну категорію, що відноситься до глибоких філософських основ. Визначення поняття системи зводиться до того, що це цілісна множина об'єктів, пов'язаних між собою взаємними відносинами. Цілісність є ознакою того, що властивості системи не є сумою властивостей її складових. Це пояснюється тим, що за поняттям даного терміну стоїть розвинена методологічна традиція, яка характеризує усталений на протязі всієї історії людства досить ефективний стиль мислення. Системне мислення – це мислення сучасної людини, яке ототожнюють з поняттям системний підхід, що являє собою аспект, принцип мислення при якому категорія «система» використовується як метод та інструмент пізнання. На сучасному етапі будь-яка високопрофесійна сфера діяльності, зокрема комплексної оцінки реалізації ресурсного потенціалу торговельного підприємства, не обходиться без системного підходу.

Системність – це складне, ієрархічне поняття, що визначає дослідження об'єкту, який є частиною іншої системи вищого рівня, де він взаємодіє з іншими підсистемами.

Вивчення питання комплексної оцінки ресурсного потенціалу підприємства пов'язане з дослідженням господарюючого суб'єкта – підприємства як системи. При цьому одним із складних питань є її вивчення, яке ґрунтується на трьох видах і рівнях описів будь-якої системи. До цих трьох видів відносяться: морфологічний, функціональний та інституційний описи. Опис рівнів включає: мікроскопічний, макроскопічний, функціональний і процесуальний.

Основою системного підходу є такі властивості: цілісність, структурність, взаємозалежність системи і середовища, автономність, адаптивність, ієрархічність, унікальність, множинність описів.